

En Förvirrad Konferens följd av paranoia och klimatångest

22 augusti 2018

I år höll *Committee on Fisheries* sin 33e session under veckan mellan den 9e till 13e juli. COFI, som spektaklet brukar förkortas till, kan ses som en enorm internationell konferens. Delegater från världens alla hörn är inbjudna i syftet att diskutera globala frågor kring fiske- och miljöpolitik. COFI hålls vartannat år på Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisations högkvarter i Rom (som förkortas FAO efter engelskans *Food and Agricultural Organization*). Då jag för närvarande arbetar på FAO hade jag i år en inbjudan. Det kändes som att jag var mitt i smeten. Att det var *här* de riktiga besluten tas, i korridorerna, bakom stängda dörrar, under lunch när man skakade hand och knöt kontakter. Det var en kittlande känsla, där jag ena studen var rädd att bli avslöjad, för att i ögonblicket efter känna stolthet över vart jag hade kommit i livet.

I samband med konferensen släppte FAO en rapport med namnet *Impacts of climate change on fisheries and aquaculture*. Verket är ofantligt ambitiös. Över sexhundra sidor, sammanställt av experter inom fiske, jordbruk och klimat, som alla beskriver hur klimatförändringarna påverkar fiske och vattenbruk¹ globalt, regionalt och lokalt. Rapporten presenterades på tisdagen under ett lunchseminarium. Lokalen var fullsatt. Folk trängde sig in, ställde sig längs med sidorna samtidigt som konsulter sprang in i varandra i en sista dubbelkoll att all teknik fungerade, då hela seminariet skulle spelas in och sändas live. Det låg en antecipation i luften. En känsla av allvar som bara politik på högsta nivå kan frambringa, och där satt jag med anteckningsblocket i högsta hugg. Det kändes som jag var en veritabel Hunter S Thompson i färd att få mitt livs scoop.

---

¹ Vattenbruk är den svenska översättningen av aquaculture. Aquaculture är ett begrepp som innefattar odling av fisk, skaldjur, sjögräs och dylikt. Jämför med agriculture vilket på svenska är jordbruk.

Vid det här laget hade jag arbetat för FN i tre månader. Det var inte riktigt som jag hade tänkt mig. Jag hade föreställt mig något betydligt mer konspiratoriskt och ljusskyggt, där jag fick hemlighetsstämplade rapporter och delta i möten utan protokoll. Dessvärre var det som vilket kontorsarbete som helst. Jag kom till jobbet runt nio, läste min mejl, drack mitt kaffe och letade efter information på nätet. Internationell politik visade sig vara förvånansvärt transparent. All information fanns där ute. Det handlade bara om att leta reda på den. Att det finns pålitlig och välgrundad information att hämta på internet, var något av en uppenbarelse. Det fick mig att inse att vi faktiskt kan bilda en relativt god uppfattning kring politiska frågor. Det är inget som kräver utbildning och det kräver heller inte att man är något snille. Kunskap är inte en klassfråga.

I samband med konferensen så läste jag även väldigt mycket kring klimatförändringen. Det var lite av en slump. Jag jobbar specifikt med hur FAO kan förbättra möjligheterna för samarbete bland de stater som fiskar tonfisk. Mellan raderna betyder att vi ska komma på knep som får dem att förstå att det ligger i allas intresse att inte fiska upp all tonfisk och att det ligger något i att skydda miljön. Det har skapats mängder av regionella organisationer till för just detta. De flesta är tämligen icke-fungerande, men det är en verksam i nordöstra Atlanten med namnet OSPAR som har visat sig vara ett framgångsexempel. Just därför hade jag under de senaste två veckorna läst allt jag kunnat hitta kring denna organisation. En stor del av deras arbete är att övervaka och kontrollera hälsan på den marina miljön och dess ekosystem. De har bland annat släppt två *Quality Status Reports* vilka är omfattande rapporter som redogör just hur havet mår. Den senaste rapporten är ifrån 2010, vilken jag läste dagen innan seminariet. Ett kapitel tar specifikt upp klimatförändringarna och kapitlet börjar med följande mening:

Impacts of climate change are now becoming evident

Rapporten släpptes som sagt 2010. För åtta år sedan var det alltså *uppenbart* att jordens klimat hade ändrats. Detta förvirrade mig något, för även om jag är fullt medveten om att klimatförändringen är ett faktum, så pratar vi inte om den på det

sättet i Sverige. Vi säger att klimatförändringen kommer att *ske*. Inte att dess effekter nu är uppenbara. Det var svårt att ta in. Den här rapporten är som sagt offentlig, vem som helst kan läsa den och det är en stor samling experter som under flera års tid har observerat, sammanställt och presenterat datan i den. Hur kommer det sig att jag läser detta nu, åtta år efter dess publikation? Det står svart på vitt att glaciärerna i norr smälter i en så alarmerande takt att det Norra ishavet snart inte kommer att vara istäckt under sommaren. Det startar i sin tur en kedjereaktion, för mindre is reflekterar mindre solljus, vilket leder till ett varmare hav, vilket försämrar dess möjlighet att absorbera koldioxid, vilket i sin tur höjer jordens medeltemperatur, vilket är *problemet*. Jag kan inte vara den enda som har läst detta. Sverige är medlem i OSPAR. Våra politiker kan omöjligen vara omedvetna om detta faktum. Varför pratar vi då om klimatförändringen som något som kommer att ske snart? I dessa tankebanor jag vandrade omkring dagarna som ledde till COFI. Ett tillstånd av förvirring och paranoia. Och då dämpas sorlet i lokalen, ljuset släcks ned och seminariet tar sin början.

Första talaren är Manuel Barange som presenterar huvudresultaten ifrån ovan nämnda rapport. Det går snabbt. Barange talar tydligt, kortfattat och koncist när han metodiskt tar sig genom hur det varmare klimatet påverkar havet och dess resurser. Det nämns några siffror: havet har absorberat över 90 procent av värmeökningen sedan den industriella revolutionen, vattnets yttemperatur har gått upp med 0,6 grader i genomsnitt och havsytan har höjts med 0,19 meter under perioden 1901 till 2010. Utöver det har havet absorberat 30 procent av utsläppt koldioxid, vilket leder till att havet försuras. Även om siffrorna i sig är skrämmande så är det Baranges kommentar att vi nu arbetar för att anpassa oss till ett varmare klimat som knockar mig. Har till och med FN nu bestämt sig att det är ett dött lopp att försöka hejda klimatförändringen? Vad betyder det, är det på riktigt för sent eller vad menar han? Tankarna börjar snurra och jag får ångest, men det finns inte tid för reflektion. Seminariet fortsätter och jag måste fokusera på att anteckna.

Nästa talare är ifrån Fiji och har gått en kurs i att läsa innantill. Monotoniskt och sövande läser han rakt upp och ner hur Oceanien är i riskzonen då klimatförändringen påverkar dem först. På något vänster lyckas han göra ett så

aktuellt ämne ointressant, vilket en herre till vänster om mig kan intyga, då han nickade till under presentationen. Mina tankar vandrar iväg och jag kommer tillbaka först när nästa talare tar podiet. Även denna presentation får nog betecknas som ett misslyckande. Seminariet saknade simultantolkar vilket ledde till att Dong Jinhe, Deputy Director General ifrån Kina, inte kunde framföra sin presentation. Istället tog hans assistent (eller något i den stilen) över och klickade sig igenom en powerpoint, på kinesiska, och förklarade vilket fantastiskt jobb Kina gör för att förbättra miljöförhållanden i Yangtze-floden. Jag hade sett fram mot att höra Dong Jinhe. Han såg hård ut. Man kunde tänka sig hur han krossar oppositionspolitiker och förflyttar byar utan att höja på ett ögonbryn, allt för Folkrepubliken Kina. Presentationen i sig var ett skolexempel på propaganda och jag lyssnade med halvt öra.

Vid det här laget hade jag tappat intresset. Känslan av panik hade nu gått över i tristess. Då kommer nästa talare, vilket i det här fallet var Vera Agostini. Hon presenterade den nuvarande situationen för sjögräsindustrin i Zanzibar. En viktig del av landets ekonomi, framförallt för kvinnor som dominerar den sektorn. Genom att odla och sälja sjögräs har de fått en inkomst och blivit oberoende av sina män. I sin kontext bör nämnas att kvinnors möjligheter i Zanzibar är traditionellt begränsade till att föda barn och mata sina män. Industrin som dessa kvinnor har skapat ger dem frihet att vara någonting annat. En möjlighet att leva ett eget liv. Framförallt, vilket framförs under seminariet, har arbetet gett dem en känsla av *empowerment*. Jag blir på gott humör igen. Det var inspirerande att se hur dessa kvinnor vägrade acceptera en underordnad roll och tog saken i egna händer. Dessvärre har det varmare klimatet drabbat industrin hårt. Ökade vattentemperaturer gör att sjögräset inte längre växer inåt kusten. Det nämns exempelvis att en populär art av sjögräs hade minskat med 94 procent sedan 2001, en annan med 40 procent. För att odla måste kvinnorna nu ta sig längre ut till djupare vatten, ett område som traditionellt domineras av män. Det är så orättvist att jag vill skrika. Zanzibar har ett minimalt ekologiskt fotavtryck. Att en utsatt grupp i ett utsatt land ska drabbas så hårt av någonting de själva bidrar så lite till är inte rätt. Men tiden är knapp och seminariet rullade på. Nästa talare tog ordet och jag försökte åter igen, nu något förbannad, fokusera på att föra anteckningar.

Milton Haughton, exekutiv direktör över Caribbean Regional Fisheries Mechanism från Belize framförde sin presentation om hur klimatförändringarna påverkade Västindien. Det var en känslomässig, starkt framfört presentation som tog hårt på mig. Länderna i Karibien är inte rika. De livnär sig på turism, export av vissa grödor och fiske. De är också några av de länder som påverkas mest av förändringar i klimatet men de saknar resurser att stävja dess effekter. Orkanerna blir fler, de blir kraftigare och de blir allt mer oberäkneliga. Bermuda var tvungen att utrymmas för första gången på 300 år och förra årets orkaner skapade förödelse mätt till 200 procent av Bermudas årliga BNP. Detta berättar Milton Haughton och han gör det inlevelsefullt, utan att peka finger eller att ta till desperation, nej han säger att de ska med bestämdhet och övertygelse bygga upp igen och ta de åtgärder som krävs för att leva i detta nya klimat. Än en gång slår det mig att han inte nämner hur vi ska stoppa klimatförändringen, utan snarare hur vi ska överleva den. Jag känner mig dum, ignorant och bortskämd när jag hör honom tala. Han om någon har rätt att klaga, men det gör han inte. Han väljer att stå emot. Han väljer att göra något åt saken. Vad gör jag?

Haughton fortsätter. Problemen som Västindien ställs inför slutar inte med tropiska stormar. Som nämnt tar havet upp koldioxid ifrån atmosfären, vilket leder till att det försuras. Det är något av en negativ spiral, för ju surare havet blir, desto sämre blir dess förmåga att absorbera koldioxid. Ett försurat hav påverkar det marina ekosystemet på ett flertal olika vis, där det mest klassiska exemplet är döende korallrev. Utöver att vara megaekosystem, livsnödvändigt för ett flertal vattenlevande arter, så skyddar korallreven Västindiens öar även mot stormar. Dessvärre håller nu korallreven på att blekas ut och dö. Ja det råder nära konsensus att om havet fortsätter att försuras i samma takt, så kommer nuvarande korallrev inte att finnas 2050.

Publiken är vid det här laget helt tyst. Haughton avslutar sin presentation till applåder och jag är vid det här laget i chock. Det börjar sakta sjunka in att klimatet de facto har blivit varmare. Det går inte att säga emot. Detta har katastrofala följder för människor som hade oturen att födas på en annan plats. Och hemma i Sverige lever vi som att det fanns fyra jordklot att tillgå. Kort därefter är seminariet slut. Jag

vankar ut och mår konstigt. Å ena hand är jag fylld av en känsla av stress och latent panik. Å andra hand känns det som jag har fått någonting bekräftat.

Veckan efter COFI började det brinna i Sverige och det brann i nästan en månad. Sverige genomlevde något som mest kan liknas en pre-akopalyptisk klimatpsykos. Krönikör efter krönikör vässade sina pennor i kampen om att skriva den mest träffade artikeln om hur vi minsann måste agera *nu*, och ens umgänge gick i klinch över att dela desamma. Jag följde allt över nätet. Det blev som en besatthet, där jag gick från att vara irriterad över hur folk fattar detta först nu, till en känsla av skam, då jag själv först förstod veckan innan. Något jobb var det inte tal om. Det gick inte att fokusera. Tankarna bara drogs mot en analkande apokalyps och jag fann mig själv lyssna på allt mörkare techno, rytmiskt trummade på känslan av dystopi och en döende värld. Bland alla statusuppdateringar, aggressiva tweets, upplyftande stories och skarpsinta analyser så var det en intervju med en bonde som lämnade starkast avtryck. Han hade varit tvungen att avliva sitt boskap. De svalt eftersom allt foder var slut. Uppgivet och tonlöst sa han till lokalreportern

- Det spelar ingen roll om man har pengar när maten har tagit slut.

Nej det spelar ingen roll. Pengar kommer inte att rädda oss när vi måste fly ifrån havet. Pengar kommer inte att mätta oss när fisken har tagit slut och pengar kommet inte att värma oss när det sista trädet har huggts ned. Allt det där kommer om en generation inte att spela någon roll, för 2100 kommer världens befolkning att nå tio miljarder och alla ska ha mat. Fiske och vattenbruk sägs vara en lösning, men havets produktion spås att minska mellan 3 till 9 procent 2100². Det känns som en ohållbar ekvation.

Jag klickar ned alla öppna fönster, sparar ändringarna i mina dokument, loggar ut ifrån mejlen och stänger av datorn. Samtidigt som jag skyfflar ned mina tillhörigheter i tygkassen från Galago hälsar jag min kollega A god kväll och rör mig sedan hemåt. Jag kan inte sluta tänka på bonden. Han fick mig att komma ihåg en bild som delades runt för några år sedan, föreställandes en ung hippietjej, med pannband och flätor i håret, hängandes långt över axlarna. Avslappnat, något

---

² Enligt rapporten som presenterades på seminariet beskrivet ovan.

upproriskt med avvaktande leende höll hon ett plakat med budskapet att vi inte kan äta pengar. Bilden av henne och minnet av en annan tid stannade kvar hos mig långt efter att jag hade kommit hem, gjort kvällens sysslor, tränad och duschat, ätit och diskat. Sent, långt efter att solen hade gått ned, stod jag på balkongen och blickade mot väst. Det fanns en tid då vi var så många fler, men vi har sedan länge tappat momentum. De få som är kvar är splittrade, spridda över världen, likt en parodi av oss själva. Då vi en gång hade självförtroende har vi nu bara tvivel och vår övertygelse har ersatts av förtvivlan. Att vara hippie idag är att vara lika utrotningshotad som den blåfenade tonfisken. Jag står en stund och låter tanken vila. Det är för en gångs skull tyst i Rom, bortsett från syrsornas surrande. Vinet jag dricker, en billig flaska Chianti, smakar gott avkylt och lugnar mig något. Det kanske inte behöver ta slut? Jag sveper vinet och går till sängs. Sömnen kommer snabbt och är ovanligt djup. Det passerande tåget väcker mig tidigt och för en sekund lever jag kvar i drömmen, översköld av känslan att vi vann.

För den intresserade:

Rapporten som seminariet kretsade kring:

<http://www.fao.org/documents/card/en/c/I9705EN>

Seminariet i sig:

<http://www.fao.org/webcast/home/en/item/4781/icode/>

Organisationen OSPAR som nämndes tidigare:

<https://www.ospar.org/>

Mer specifikt, OSPARs rapport från 2010:

<https://qsr2010.ospar.org/en/index.html>

Övrig rekommenderad läsning är FAOs rapport *State of the World Fisheries and Aquaculture*:

<http://www.fao.org/fishery/sofia/en>

Gällande ekologiskt fotavtryck brukar man vanligtvis hänvisa till

<https://www.footprintnetwork.org/>

Filmen *Good Will Hunting* tror jag de flesta känner till.

Det bör inte gå obemärkt förbi, men Hunter S Thompsons texter har varit till stor inspiration för slutdelen av den här berättelsen, snudd på stulna. Det gäller även följande profetia, myntad av en okänd indian av stammen Cree

When the last tree is cut down, the last fish eaten and the last stream poisoned, you will realize that you cannot eat money